

ดำเนินา หนังสือ	เสนาบดี กระทรวง กรมท่า	
ทูลเชิญ	เจ้าฟ้า กรมขุนนครสวรรค์	
วรพินิต		หน้า ๗๓๗
ดำเนินา พระราชหัตถเลขา		หน้า ๗๓๘
การเปิดทอง	แต่ การแห่ พระพุทธชินราช	
ไปวัดเบญจมบพิตร		หน้า ๗๓๘
การ พระราชทาน ขงไชยเฉลิมพล	แก่ กรมทหาร	
๕ กรม		หน้า ๗๔๓
พระ ราชทาน สัญญาบัตร ขุนนาง		หน้า ๗๔๔
พระราชทานสัญญาบัตร ทหารบก		หน้า ๗๔๔
พระ ราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์		หน้า ๗๔๔
พระ ราชทาน เหรียญดุษฎีมาลา		หน้า ๗๔๖
ข้าราชการผู้ทูลขอของขัติพระบาท		หน้า ๗๔๖

กฎข้อบังคับสำหรับ ปกครอง

บริเวณ เจ็ด หัวเมือง ร, ศ, ๑๒๐

ที่ ๓ แผนกปกครอง

พระเจ้าอนงยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ
 เสนาบดี กระทรวงมหาดไทย รับพระบรมราช
 โองการ ได้เกล้าฯ ทรง พระกรุณาโปรด
 เลเกล้าฯ ดำรัสสั่งว่า ด้วยการ แบ่งเขตหรือ
 สำหรับ จัด การ ปก ครอง แต่ ตำแหน่ง
 หน้าที่ ข้าราชการ ใน หัวเมือง ทั้ง ๗ คือ
 เมือง ตานี เมือง หนองจิก เมือง ยะหริ่ง
 เมือง สาย เมือง ยะตอ เมือง รามัน เมืองระแงะ
 ในมณฑลนคร ศรีธรรมราช นั้น ยัง เป็น การ
 ก้าวกำย อยู่ หาดาย ประการ ทรง พระราชดำริห์
 เห็น ว่า สมควร จะ จัดการ วาง แบบแผน
 วิธี ปกครอง แต่ วาง ตำแหน่ง หน้าที่ ข้าราชการ
 ให้เป็น ระเบียบเรียบร้อย ตาม สมควร
 แก่ กาด สมัย เพื่อ จะ ให้ ข้าราชการ บ้านเมือง ใน
 หัวเมือง เหล่านั้นเป็นไปโดย สดวก ดี แต่ ทั้ง

จะให้ เป็น ความ สุข ดำราญ แก่ พระยา เมือง
 แต่ ศรี ควัน กรมการ อาณาประชา ราษฎร
 ทัวไป จึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 ให้ตั้ง ข้อ บังคับ สำหรับ ปกครอง เมือง ทั้ง ๗
 ไว้ดัง ต่อ ไปนี้

ว่าด้วยการ ปกครอง เมือง

ข้อ ๑ เมือง ๗ เมือง คือ เมือง ตานี ๑
 เมือง หนองจิก ๑ เมือง ยะหริ่ง ๑
 เมือง สายบุรี ๑ เมือง ยะตอ ๑ เมือง รามัน ๑
 เมือง ระแงะ ๑ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 ให้คง เป็น เมือง ๗ เมือง อยู่ตามเดิม แต่ ให้
 พระยา เมือง เป็น ผู้รักษา ราชการ บ้านเมือง
 ต่าง พระนคร พระ กรมณ ให้เป็น การ
 เรียบร้อย ตาม ระเบียบแบบแผน ดัง จะกล่าว
 ต่อ ไป ใน กฎ ฉบับนี้

ข้อ ๒ ใน การ บังคับบัญชา การ เมือง นั้น
 ให้มี กองบัญชาการ เมือง คือ

พระยา เมือง เป็น หัวหน้า ๑ ปลัดเมือง ๑
 ยกบัตรเมือง ๑ ผู้ช่วย ราชการ เมือง ๑
 รวม ๔ คน เป็น กองบัญชาการ เมือง
 การ ตั้ง แล ปลัด เปลี่ยน ตำแหน่ง พระยา เมือง
 ปลัดเมือง ยกบัตรเมือง แต่ ผู้ช่วยราชการ
 เมือง นั้น แลแต่ พระ บาท สมเด็จเจ้าพระยา
 จะ ทรง พระราชดำริห์ เห็น สมควร แก่การ

ข้อ ๓ เมือง ๓ ให้มี กรมการ ชั้น รอง
 เสมียน พนักงาน ตาม สมควร

ว่าด้วย อาณาฯ กอง บัญชาการ เมือง

ข้อ ๔ เมื่อ กองบัญชาการ เมือง ได้ ปกครอง
 พร้อมกัน เห็น ว่า ควร มี กฎ หรือ ข้อ บังคับ
 สำหรับ การ สิ่งใด ใน เมือง นั้น ให้มี อำนาจ
 ตั้ง กฎ แล ข้อ บังคับ ได้ แต่ กฎ แล ข้อ บังคับ

ที่จะตั้งนี้ ต้องไม่ฝ่าฝืน พระบรม เสด็จมานุภาพ
 ประการ ๑ ไม่ฝ่าฝืน พระราช กำหนด
 กฎหมาย ประการ ๑ ไม่ฝ่าฝืน กับ ข้อ สัญญา
 ทาง พระราชไมตรี ประการ ๑ แต่ ข้ำหลวงใหญ่
 ประจำ บริเวณ ได้ เห็น ชอบด้วย แล้ว ประการ ๑

ข้อ ๕ ในการ ประชุมของ บัญชาการ เมือง
 บังคับบัญชาการ ใน พื้น บ้านเมือง ทุก อย่าง นั้น
 เมื่อ พระยา เมือง ได้ ปรึกษาหารือ ตกลง
 ร่วมกัน ใน กอง บัญชาการ แล้ว จึงให้พระยา
 เมือง บังคับบัญชา ราชการ ไปตาม สัมควร
 แดบรรดา ทหารเรือ ราชการ ซึ่ง เป็น หนังสือ มี
 ไปนั้น ให้ส่งไป ใน นาม ของ พระยาเมือง
 พร้อมด้วย กอง บัญชาการ เมือง เช่นชื่อ
 ประทับตรา ของ พระยาเมือง ทุกฉบับ แต่ให้ปลัด
 เมือง เช่น อักษร หมาย ชื่อ ด้วย จึงให้
 ใน ราชการ

ข้อ ๖ ให้มี สุ่มด หมาย ประกาศ คำสั่ง
 สำหรับ กอง บัญชาการ เมือง ๆ ละ ๑ เล่ม
 สำหรับ จดหมาย ประกาศ คำสั่ง ทั้งปวง ซึ่ง จะ
 ออก ใช้ ใน เมือง นั้น ถ้ากอง บัญชาการ เมือง
 จะ ออก หมาย ประกาศ คำสั่ง อย่างใด ๆ ก็ดี
 ให้เขียน ลงใน สุ่มดเล่มนี้ เป็น ต้น ฉบับ
 ลงเลขที่ แด ลงวัน เดือน ปี เป็น ลำดับ กันไป
 แต่ ให้พระยาเมือง ปลัดเมือง เช่น ชื่อ
 ประทับตรา ข้าง ท้าย หมาย ประกาศ คำสั่ง
 ใน สุ่มด นั้น แล้วจึง ให้คัด สำเนา สำหรับ
 ออก ประกาศแต่ มี ไป อีกต่างหาก ถ้า หมาย
 ประกาศ แด คำสั่ง ฉบับใด ซึ่ง กอง บัญชาการ
 เมือง ไม่ ได้ เช่น ชื่อ ประทับตราใน สุ่มด ต้น
 คำสั่ง นั้น ก่อน แล้ว จะถือ ว่า หมายประกาศ
 แด คำสั่ง ฉบับนั้น เป็น ราชการ ไม่ได้

ข้อ ๗ ให้มี กำหนด เวลา ของ บัญชาการ
 เมือง พร้อมด้วย ข้ำราชการ ชั้นรอง ประชุม
 ปรึกษา ราชการ เมือง เมือง ๆ เมื่อ มี ราชการ
 สิ่งใด ปรึกษาหารือ เห็นชอบ ร่วมกันแล้ว
 ก็ให้จัด ส่ง ราชการ ไป ถ้า กอง บัญชาการ
 เมืองมี ความเห็น แตกต่าง ไม่ตกลง กัน ให้หารือ
 ไปยัง ข้ำหลวงใหญ่ ประจำ บริเวณ ขอคำสั่ง
 เปน เต็ด ขาด

ข้อ ๘ ราชการ สิ่งใด ที่ได้ตกลง กัน ในที่
 ประชุมของ บัญชาการเมือง แล้ว ให้จัดทำ
 ไปตามหน้าที่ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใด ออก หมาย
 ประกาศ หรือคำสั่ง หรือ มีหนังสือ อย่างใด
 ไปที่ใดใดก็ดี ซึ่ง ไม่ใช่ เปน ข้อ ความ
 ที่ กอง บัญชาการเมือง ตกลง เห็นชอบ ร่วมกัน
 ซึ่ง ปรากฏ อยู่ใน รายงาน ประชุมแล้ว แต่ไม่
 เปนการ บังคับนั้น ทน ต่อมา ตั้งว่า ไว้ใน ข้อ
 ค่อนไปแล้ว จะถือว่า คำสั่ง นั้น หรือ หนังสือ
 นั้น เปน ราชการ ไม่ได้

ข้อ ๙ ถ้ามีการ บังคับนั้น ทน ต่อมา เกิดขึ้น
 ใน บ้าน เมือง ซึ่ง จำเป็น จะต้อง จัด ตั้งสิ่ง โดย
 เร็วแล้ว ข้ำราชการ คนใด ใน กอง บัญชาการ
 เมือง มีอำนาจ จัดส่ง ไปได้ทันที แล้วจึง
 ให้รับแจ้ง ความที่ได้ส่ง ไปนั้น ให้กอง บัญชา
 การ เมือง ทราบ ใน เวลา ที่ ประชุมของ บัญชา
 การ คราวแรก แล้วแต่ กอง บัญชาการ เมือง
 จะ ปรึกษาเห็นชอบ ตาม ลักษณะ ที่ได้ ส่ง แด
 จัดการ ไปแล้วนั้น หรือ ให้แก้ไข ประการ ใด

ข้อ ๑๐ ด้วย พระยาเมือง มีหน้าที่ ในการ
 บังคับบัญชา ราชการ ในบ้าน เมือง ตามที่
 ได้ ปรึกษาหารือ ตกลง กัน ใน กอง บัญชาการ
 เมือง แล้ว เพราะฉะนั้น การ ที่ จะ บังคับบัญชา

ราชการ อย่างไรก็ดี หรือ จะออกคำสั่ง
หรือจะมีหนังสือไปแห่งใด ในราชการ ก็ดี
ต้องเป็นคำสั่งโดยอนุมัติ ของ กองบัญชา
การเมือง แต่ การที่จะมีคำสั่ง ใน ราชการ
ไปในเขตต์แขวง บ้าน เมือง นั้น ต้องให้สั่ง
ทาง กรมการ อำเภอ ตาม ระเบียบ ของ การ
ปกครอง ท้อง ที่

ลักษณะ โบบอก แด่ รายงาน

ข้อ ๓๓ ให้กองบัญชาการ เมือง มี โบบอก
แด่ รายงาน ข้อ ราชการ ใน บ้านเมือง ไปยัง
ข้าหลวงใหญ่ ประจำบริเวณ ตามปกติ
เว้นแต่การต่าง ๆ ดังจะกล่าว ต่อไปนี้
กองบัญชาการ เมือง จะมี โบบอก ตรงไป
ยังที่ว่าการ มณฑลก็ได้ แต่ต้องส่งสำเนา
ให้ที่ว่าการ บริเวณ ทราบ ในคราวเดียวกัน คือ

- (๑) รายงาน ข้อราชการ อย่างไรก็ดี ที่ไม่
ต้องขอคำสั่ง
- (๒) การ คำนวณ ที่จะต้องทำ แต่เหนือ อำนาจ
ข้าหลวงใหญ่ ประจำบริเวณ
- (๓) การที่ได้มีหนังสือ มณฑล หรือ ท้อง
ตรา ถึง ฉเพาะ เมือง นั้น
- (๔) การ ปัจจุบัน ทันด่วน คือ
รายงาน เหตุ การ แปลก ประหลาด เกิด ขึ้น
เช่น เหตุ โจร ผู้ร้าย เป็นต้น
- (๕) ใน การ อย่างไรก็ดี ซึ่ง กอง
บัญชาการ เมือง เห็นว่า จะมี โบบอก ไปยัง
ข้าหลวงใหญ่ ประจำบริเวณ ไม่ทัน
ท้องที่ ราชการ หรือ จะเลื่อนเสีย ประโยชน์
ของ ราชการ จะมี โบบอก ตรงไป
ยัง มณฑล ก็ได้ แต่ต้องส่ง สำเนา แจ้ง ไป

ให้ข้าหลวงใหญ่ ประจำ บริเวณ ทราบ
ด้วย โดยเร็ว

(๖) บรรดาการ ที่เกี่ยวข้อง กับ หัวเมือง
ในบริเวณเดียวกัน กองบัญชาการ เมือง
จะมีหนังสือ ไปมา ตรง ถึงกัน ก็ได้ แต่ต้องส่ง
สำเนา ไปให้ข้าหลวงใหญ่ ประจำ บริเวณ
ทราบ โดยเร็ว ทุก ฉบับ เหมือนกัน

ข้อ ๓๔ ถ้ากองบัญชาการ เมือง เห็น
เป็นการจำเป็นแล้ว จะมี โบบอก ตรง มา
ยังกรุงเทพฯ ก็ได้ ไม่ห้าม ปราบ

ข้อ ๓๕ การที่ห้ามต่อไป ในข้อนี้
ตาม พระราชกำหนด กฎหมาย แด่ตาม ประเพณี
แต่เดิม มา เช่น การที่ ข้าหลวงใหญ่ ประจำ
บริเวณ พระยาเมือง แด่ข้าราชการ ทำไม่
ได้มาแต่ก่อนแล้ว แต่เห็นว่าจะ
กล่าวไว้ในที่นี้ เพื่อให้ทราบชัดเจน คือ
ห้ามไม่ให้ข้าหลวงใหญ่ ประจำ บริเวณ
พระยาเมือง หรือ ปลัดเมือง หรือ ข้า ราชการ
ที่ได้รับ พระราชทาน สัญญาบัตร แด่ศรีศควัน
กรมการ ทำการต่อไปนี้ นอกจาก ได้รับ
พระราชทาน พระบรมราชานุญาต ของ พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ ห้าม

- (๑) ตั้ง กฎหมาย อย่างไรก็ดี โดย พดการ
- (๒) ตั้ง ภาษี อากกร หรือ เก็บเงิน จาก
ราษฎร โดยวิธี อย่างไรก็ดี อย่างหนึ่ง
- (๓) อนุญาต ภาษี ผูก ชาติ ทำสัญญา
บ่อแร่ แด่สัญญา บำไม่
- (๔) ห้ามไม่ให้ทำ สัญญา อย่างไรก็ดี อย่างหนึ่ง
ซึ่งเกี่ยวข้อง ใน ราชการ หรือ ใน พื้น บ้าน เมือง
กับคน ใน บังคับต่าง ประเทศ

(๕) การ ประหารชีวิต หรือ จำ
ตลอดชีวิต หรือ รับทรัพย์สมบัติ หรือ ปรับ
ใหม่ลงโทษแก่ราษฎร ในทาง ที่ผิด ด้วย
พระ ราชกําหนดกฎหมาย

(๖) การ ตั้ง แด ผัก หัก พด ทหาร มี อาวุธ
ประจำ ตน หรือ สะสม เครื่อง สําคัญ กระสุน
ดิน ตํา อย่าง ไต อย่าง หนึ่ง

ว่า ด้วย การ เก็บ ผล ประโยชน์ เมือง

ข้อ ๑๔ เพื่อ จะ รักษา ผล ประโยชน์ ของ
พระยาเมือง มิ ให้ ตกขาด แด เพื่อ จะ จัด การ
ผล ประโยชน์ ให้ เป็น ระเบียบ เรียบ ร้อย
แต่ มิ ให้ เป็น การ ถํา หนัก เด็ด ร้อน แก่ อาณา
ประชาราษฎร เพราะ ฉนั้น การ เก็บ ผล
ประโยชน์ ใน เมือง ไต จะ เป็น ภาษี อากร
อย่าง ไต ๆ เป็น ต้น ว่า ค่า รรรม เนียม กี้ ดี
เงิน ด้วย อาเสศัน ไม เงิน ทอง หรือ ด้วย
อย่าง ไต กี้ ดี หรือ เก็บ ค่า หาง เจ้า น้ำ มัน ดิน
หรือ ค่า ที่ ดิน อย่าง ไต กี้ ดี หรือ ภาษี เกล็ด กี้ ดี
ให้ เก็บ ณ ที่ ทำ ราชการ ซึ่ง เป็น ที่ เป็ด ผะ
แด ให้ เก็บ ตาม ระเบียบ แบบ แแผน อํวรา ข้อ บังคับ
ของ กรม สรรพากร ซึ่ง ได้ ทรง พระ กรุณา
โปรดเกล้า ฯ ให้ ตั้ง ขึ้น ไว้ ตาม สํมควร
แก่ การ ที่ ผู้ หนึ่ง ผู้ ไต จะ ตั้ง เก็บ ภาษี อากร
อย่าง ไต ใน บ้าน เรือน ของ ตน หรือ ให้ ผู้ ไต
ซึ่ง ไม่ ใช้ เจ้า พนักงาน ของ รัฐบาล เป็น ผู้ เก็บ
นั้น ไม่ ได้

ข้อ ๑๕ อนึ่ง ใน ชั่ว เวลา ที่ พระยาเมือง
รับ ราชการ ดี จะ ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ
พระ ราชทาน ผล ประโยชน์ ให้ พด เลียง ชีพ
แด รักษา บรรดา คัก ดี ตาม ตําแหน่ง ผล ประโยชน์
ที่ จะ พระ ราชทาน นี้ คือ แบ่ง ส่วน ผล ประโยชน์

บ้าน เมือง ที่ เก็บ ได้ ตาม จำนวน เงิน ที่
พระยาเมือง ทั้ง หลาย ได้ ทำ บัญชี ขึ้น ไว้ เป็น
หลักฐาน แด่ ก่อน แด้ว นั้น แด จะ ได้ ทรง พระ
กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ เป็น ครั้ง คราว ตาม
ส่วน ผล ประโยชน์ ซึ่ง เก็บ ได้ มาก ขึ้น ใน พัน
บ้านเมือง ที่ จะ ทรง พระ ราชดำริ ให้ เห็น สํมควร

ข้อ ๑๖ โดยมี พระบรมราช ประสงค์ จะ ทรง
ทำ นุบำรุง บ้าน เมือง เหล่า นั้น ให้ รุ่ง เรือง
เจริญ ขึ้น ตาม สํมควร แก่ กาด สํมัย เพราะ
ฉนั้น จะ ได้ ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ พระ ราช
ทาน เงิน ผล ประโยชน์ ที่ เก็บ ได้ ซึ่ง ได้ หัก ค่า
ใช้ ดอย แด้ว นั้น ไว้ เป็น เงิน สําหรับ จัด การ
ทำ นุบำรุง บ้าน เมือง เป็น ปี ๆ ตาม สํมควร
แก่ การ ที่ จะ ทำ ได้

ข้อ ๑๗ พระยาเมือง แด ครี ๓ วัน กรมการ
ซึ่ง เป็น คน ใน พัน บ้าน เมือง ถ้า ได้รับ ราช
การ ดี ตลอด ชั่ว เวลา รับ ราชการ ถ้า จะ ต้อง
ออก จาก นํ้า ที่ โดย ชรา หรือ โดย ทูต ภาพ
ประการ ไต กี้ ดี จะ ได้ รับ พระ ราชทาน
เบี้ย บํา นาญ ตาม พระ ราชบัญญัติ เบี้ย บํา นาญ นั้น

ข้อ ๑๘ อนึ่ง ครี ๓ วัน กรมการ แด วงษ์
ตรมภู ของ พระยาเมือง ซึ่ง เคย ได้ ทรง พระ
กรุณา โปรดเกล้า ฯ พระ ราชทาน เงิน เลียง ชีพ
มี อัดรา อยู่ แด้ว นั้น ถ้า ยัง ประพฤติ ดี ยัง จะ ได้
ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ พระ ราช
ทาน คอ ไป ตาม อัดรา นั้น หรือ เพิ่ม ขึ้น ตาม
ที่ จะ ทรง พระ ราชดำริ ให้ เห็น สํมควร

ว่า ด้วย จัด บริ เวณ

ข้อ ๑๙ ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ มี
ข้า หลวง ใหญ่ ประจำ บริ เวณ คน ๑ สําหรับ
ตรวจ ครา แนะ นํ้า ราชการ ทั้ง ปวง ทัว บริ เวณ

ทั้ง ๗ หัวเมือง ต่าง พระเนตร พระกรรณ
 ใน ราชการ ทุก ๆ เมือง หรือ ที่ เกี่ยว ข้อง กัน
 ใน ระหว่าง บาง เมือง หรือ ราชการ ที่ เกี่ยว
 ข้อง กับ เมือง ต่าง ประเทศ เปน ไป โดย เรียบ
 ร้อยดัง พระบรมราชประสงค์ และ ให้ มี
 ข้าราชการ รอง สำหรับ ช่วย ราชการ ใน นานี่
 ของ ข้าราชการใหญ่ ประจำ บริเวณ อีก ตาม
 สมควร แก่ ราชการ

ข้อ ๒๐ ข้าราชการใหญ่ ประจำ บริเวณ ก็ ตี
 แด ข้าราชการ สำหรับ ช่วย ราชการ ข้าราชการ
 บริเวณ ที่ เปน ตำแหน่ง ข้าราชการ รับ พระราช
 ทาน สัญญาบัตร ก็ ตี การ เลือก สรร
 ผลัด เปลี่ยน ข้าราชการ ตำแหน่ง เหล่า นี้ แด แต่
 พระบาท สมเด็จพระเจ้า อยู่ หัว จะ ทรง
 พระราชดำริ เห็น สมควร

ข้อ ๒๑ ข้าราชการใหญ่ ประจำ บริเวณ
 มีหน้าที่ จัด ราชการ ใน บริเวณ ให้ เปน ไป
 ตาม กฎ ข้อ บังคับ นี้ แด ปฏิบัติ ราชการ
 ตาม ท้อง ตรา กรุง เทพ ฯ แด คำ สั่ง ของ
 ข้าราชการ เทศาภิบาล มณฑล นคร ศรี นครราชสีมา
 แต่ การ ที่ จะ ขอ คำ สั่ง ทาง ไต นั้น แด แต่
 ข้าราชการใหญ่ ประจำ บริเวณ จะ เห็น สมควร
 แก่ ประโยชน์ ของ ราชการ

ข้อ ๒๒ ข้าราชการใหญ่ ประจำ บริเวณ
 มีอำนาจ คือ

(๑) ทำ แด จัด ราชการ ใน บริเวณ ซึ่ง ไม่
 ผ่าฝืน ท้อง ตรา กฎ ข้อ บังคับ แด พระราช กำหนด
 กฎหมาย ได้ ทุก อย่าง

(๒) ปฏิบัติ ราชการ ซึ่ง เกี่ยว กับ ต่าง ประเทศ
 ซึ่ง ไม่ ผ่าฝืน หนังสือ สัญญา ทาง พระราช ไม
 ครี ได้ ทุก อย่าง

(๓) มีอำนาจ จะ ตั้ง แด ยกถอน ข้าราชการ
 ใน บริเวณ ซึ่ง เปน ผู้ ไม่ ได้ รับ พระราชทาน
 สัญญาบัตร หรือ ไม่ ได้ รับ ประทอนตรา เสนาบดี

(๔) มีอำนาจ ที่จะ ยก ข้าราชการ ที่มี
 ตำแหน่ง รับ พระราชทาน สัญญาบัตร หรือ รับ
 ประทอนตรา เสนาบดี คนใดคนหนึ่ง ใน บริเวณ
 ออกจากตำแหน่ง แต่ นำที่ได้ ในคราวหนึ่ง แต่อำนาจ
 ในส่วน นี้ ให้ ใช้ แด ในการ ปัจจุบัน ทันด่วน ซึ่ง จะ
 ขออนุญาต ต่อ ข้าราชการ เทศาภิบาล มณฑล นคร ศรี
 นครราชสีมา หรือ กรุง เทพ ฯ ก่อน ไม่ ทัน ประโยชน์
 ราชการ แต่ เมื่อ เขา ตัว ออก แล้ว ต้อง บอก มา
 ยัง ที่ ว่า การ กระ ทรวง มหาดไทย โดย เร็ว

(๕) ตั้ง ให้ หยุดยั้ง หรือ ถอน คำ สั่ง ของ
 กองบัญชาการ เมือง หรือ ข้าราชการ คนใด
 คนหนึ่ง ใน เขต บริเวณ ที่ บังคับ ซึ่ง เห็น ว่า
 เปน คำสั่ง ซึ่ง ไม่ ชอบ ด้วย ราชการ หรือ ไม่ ชอบ
 ด้วย พระราช กำหนด กฎหมาย ใน ระหว่าง มี
 ไป บอก มา ยัง ข้าราชการ เทศาภิบาล กรุง เทพ ฯ
 ได้ ทุก อย่าง

ลักษณะไปบอก แด รายงาน

ข้อ ๒๓ บรรดา ไปบอก แด รายงาน
 ราชการ ทั้งปวง นั้น ข้าราชการใหญ่ ประจำ บริเวณ
 จะมี ไปบอก มาหา หรือ ขอ คำสั่ง แก่ ข้าราชการ
 เทศาภิบาล มณฑล นคร ศรี นครราชสีมา หรือ จะ
 มี บอก มา ยัง กรุง เทพ ฯ ก็ได้ แด แต่ ข้าราชการ
 ใหญ่ ประจำ บริเวณ จะ เห็น สมควร แก่ ราชการ
 แต่ ถ้า มี บอก ตรง มา ยัง กรุง เทพ ฯ ต้อง ส่ง สำเนา
 ไป ให้ ข้าราชการ เทศาภิบาล มณฑล นคร ศรี
 นครราชสีมา ทราบ ด้วย เจง ทุก ฉบับ

ว่า ด้วย การ ปกครอง ท้อง ที่

ข้อ ๒๔ ให้ ใช้ พระราชบัญญัติ ลักษณะ ปกครอง
 ท้อง ที่ รัตนโกสินทรศก ๑๑๖ ทุก มาตรา

แต่ให้ข้าหลวงใหญ่ประจำบริเวณ กำหนดเขต
เมืองแต่จัดตั้งอำเภอตามสมควรแก่ท้องที่ และ
ให้กองบัญชาการ เมือง กำหนดแบ่งอำเภอเป็น
ตำบลหมู่บ้าน เพื่อจัดการตามพระราชบัญญัติ
ปกครองท้องที่

ข้อ ๒๕ ให้จัดการเรือนจำเมือง แดบริเวณ
ตามข้อบังคับเรือนจำ รัตนโกสินทร
ศก ๑๑๖ ทุกประการ แต่การกำหนดตั้ง
เรือนจำที่ใด แดการตั้ง พชำ มรง นั้น แดแต่
ข้าหลวงใหญ่ประจำบริเวณ จะจัดตั้ง แดตั้ง
แต่่ง ตามที่เห็นสมควร

ว่าด้วยการ ประชุมใหญ่

ข้อ ๒๖ ให้ข้าหลวงใหญ่ ประจำบริเวณ
แดพระยาเมืองๆในบริเวณ พบปะประชุมปรึกษา
หารือ เพื่อจัดราชการ บ้าน เมือง ในบริเวณ นั้น
มีกำหนดปี ๑ ไม่น้อยกว่า ๒ ครั้ง จะพบปะ
ประชุมที่ใดเวลาใด ให้ข้าหลวงใหญ่ ประจำ
บริเวณนัดหมายตามสมควร และให้ข้าหลวง
เทศาภิบาล มณฑล นคร ศรีธรรมราช จัดการ
ประชุมพร้อมด้วยข้าหลวงใหญ่ ประจำบริเวณ
แดพระยาเมืองทั้งหลาย มีกำหนด ไม่น้อยกว่า
ปีละ ๑ ครั้ง

ข้อ ๒๗ บรรดาข้าราชการทั้งปวง ซึ่งรับ
ราชการ ใน บริเวณนี้ ควรหัดพูดภาษาแฉเขียน
หนังสือ มลายู ทุก คน เพราะฉะนั้น ควร มีกำหนด
ว่าถ้าไปรับราชการ ภายใน ๑ ปี ควรพูดภาษา
ได้ แดถ้าได้รับราชการ อยู่ถึง ๓ ปีแล้วควร
อ่านหนังสือ มลายู ได้ ถ้ามีฉนั้น ยังมีควรจะได้รับ
พระราชทานเงินเดือน เพิ่มเคิมอัตราจนกว่า
จะพูดภาษาแฉอ่านหนังสือได้ ภายในกำหนด
เวลาตั้งว่ามาฉฉนี้

ข้อ ๒๘ ถ้าข้าหลวงเทศาภิบาล ได้พร้อม
ด้วยพระยาเมือง แดโต๊ะกาตี เมือง ไค
ได้สอบแล้วเห็นว่าข้าราชการคนใด พูดภาษา
มลายูได้ ให้พร้อมกันเซ็นชื่อออก
ประกาศนียบัตร ให้ข้าราชการผู้นั้น แดข้าหลวง
เทศาภิบาลมีอำนาจ จะให้เงิน หวดง เป็นรางวัล
เป็นเงิน ไม่เกิน ๑๐๐ บาท หรือถ้าสอบ
อย่างเดียวกัน เห็นว่าเป็นผู้อ่านเขียน
หนังสือมลายูได้ ก็ให้ๆ ประกาศนียบัตร แดข้าหลวง
เทศาภิบาล มีอำนาจ จะให้เงิน หวดง เป็น
รางวัล ได้ไม่เกิน ๕๐๐ บาท

ข้อ ๒๙ ให้ข้าหลวงเทศาภิบาล มณฑล
นคร ศรีธรรมราช จัดวางแบบแผน สอบได้
วิชาพูด แดหนังสือ มลายู แดอัตราชั้น รางวัล
ภายในกำหนดวงเงิน ตั้งว่ามาฉฉใน
ข้อก่อน

ว่าด้วยการ โรงศาล

ข้อ ๓๐ ให้ใช้พระธรรมนูญ ศาลหัวเมือง
รัตนโกสินทร ศก ๑๑๔ ในบริเวณนี้
เว้นแต่คำ ว่า “ศาลมณฑล” ให้เข้าใจว่า
“ศาลบริเวณ” แต่คำ “ข้าหลวงเทศาภิบาล
ให้เข้าใจว่าข้าหลวงใหญ่ ประจำบริเวณ”
แต่การที่จะตั้ง หรือจะเลื่อน หรือจะเปลี่ยน
ผู้พิพากษา ในบริเวณ ๗ หัวเมือง ตาม
ความที่ว่าไว้ในมาตรา ๓๐ ของพระธรรมนูญ
ศาลหัวเมือง ร, ศ, ๑๑๔ นั้น ให้ถือว่าเป็น
หน้าที่ของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย จะนำ
ความกราบบังคมทูล แดให้ข้าหลวงใหญ่
ประจำบริเวณ มีใบบอกในการที่เกี่ยวข้อง
แก่ตั้ง หรือเลื่อน หรือเปลี่ยน ผู้พิพากษา
ในบริเวณ มายังเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ข้อ ๑๑ ให้มีศาลเป็น ๓ ชั้น คือ

- ๑ ศาลบริเวณ
- ๒ ศาลเมือง
- ๓ ศาลแขวง

และให้มีผู้พิพากษาสำหรับศาลเหล่านี้ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดี ตามพระราชกำหนดกฎหมาย

ข้อ ๑๒ ให้ใช้พระราชกำหนดกฎหมายทั้งปวง ในความอาญาแต่ความแพ่ง แต่ความแพ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม เรื่อง ผัวเมีย กีดกัน และเรื่อง มรดก กีดกัน ซึ่งคนนับถือศาสนาอิสลาม เป็นทั้งโจทก์จำเลย หรือเป็นจำเลย ให้ใช้กฎหมายอิสลาม ในการพิจารณาแต่พิพากษา แต่ให้ใช้ระเบียบวิธี ซึ่งเป็นผู้รู้แต่เป็นที่นับถือ ในศาสนาอิสลาม เป็นผู้พิพากษาตามกฎหมายอิสลามนั้น

ประกาศ มาณวันที่ ๑๐ ธันวาคม
รัตนโกสินทร ศก ๑๒๐

(ลงพระนาม) ดำรงราชานุภาพ

ประกาศ กระทรวง นครบาล

แผนก กรม ธรรมพากร ใน

เรื่อง เติมนางวัด ใน มณฑลกรุงเทพฯ

จำนวน ศก ๑๒๐

ขอประกาศแก่ผู้ทำนา หรือเจ้าของนา ใน มณฑลกรุงเทพฯ ให้ทราบทั่วกัน ว่า บัดนี้ถึงวาระที่เจ้าพนักงาน จะได้ ให้กำหนด ออก เติมนางวัด เก็บเงินหางเข้าค่านาจำนวน ศก ๑๒๐ ในมณฑลนี้ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ ธันวาคม ร, ศ, ๑๒๐ นี้เป็นต้นไป

เพราะฉะนั้น ตาม ความ ใน มาตรา ๘ แห่ง พระราชบัญญัติ ลักษณะการ เก็บเงินค่านา

ร, ศ, ๑๑๘ เจ้าพนักงานจะให้ผู้ทำนาหรือ เจ้าของนาคำนวณราคาของนาที่ได้หว่านปลูกเพาะเมล็ดเข้า แต่คนเข้านั้นให้สิ้นเชิงแม้ผู้ทำนาหรือเจ้าของนา ไม่นำเจ้าพนักงานที่ไปวางวัดที่นาแล้ว ผู้นั้นต้องระหวางโทษตามพระราชบัญญัติ ปรับครั้ง ๑ เบเนเงินไม่เกิน ๒๐ บาท หรือจำไม่เกินหนึ่งเดือนหรือทั้งปรับแต่ทั้งจำทั้ง ๒ สถานที่นั้น ให้ผู้ทำนาหรือเจ้าของนา คอยนำกำหนด ออกวางวัดที่นาของตน ที่ได้หว่านปลูกเมล็ดเข้าแลรับใบนำจากกำหนด เมื่อกำหนดออกให้นั้นจงทุก ๆ ราย แม้ผู้ใดไม่ไปนำใบนำที่กำหนดออกให้แล้ว เจ้าพนักงานจะถือว่านาที่กำหนดได้วางวัดนั้น เป็นถกต้อง แดจะเรียกเงินอากรให้เต็มตามจำนวนนั้น

แม้เจ้าของนาหรือผู้แทนหรือผู้ทำนาคนใด เมื่อรับใบนำจากกำหนดแล้ว เห็นว่าเนื้อนาคงเรียกใบใบนำนั้น มากเกินกว่าจำนวนนาที่ได้เก็บเกี่ยว ควรจะขอลดได้ตามความในมาตรา ๑๑ ข้อ ๑ ข้อ ๒ ข้อ ๓ แห่งพระราชบัญญัติ ลักษณะการเก็บเงินอากร ค่านา ร, ศ, ๑๑๘ นั้นแล้ว ก็ให้ทำเรื่องวางขึ้นขอลดต่อ นายอำเภอ ภายในกำหนดไม่เกิน ๕ วัน นับตั้งแต่วันที่ไดรับใบนำนั้นเป็นต้นไป

อนึ่งแม้ภายหลังผู้ใดจะมาร้องว่าไม่ได้รับใบนำไม่ทราบประกาศ จะไม่ยอมเสียเงินค่านา กรม ธรรมพากร ในจะไม่ยอมลดให้เลยเป็นอันขาด เพราะได้ประกาศให้ทราบทั่วกันโดยเด็ดขาดแล้ว กำหนดจะเป็นผู้ออกใบนำให้เมื่อเวลาวางวัดนาทุก ๆ แปลง ถ้าเจ้า